Baltische Staten, Sint-Petersburg en Moskou, 20 dagen

Reisschema

Dag 1 Amsterdam - Vilnius
Dag 2 Vilnius, stadswandeling
Dag 3 Vilnius - Trakai - Kaunas - Klaipeda - ferry naar Nida
Dag 4 Nida
Dag 5 Nida - Heuvel der Kruisen - Rundale - Riga
Dag 6 Riga
Dag 7 Riga - Gaujas nationaal park
Dag 8 Gaujas NP, kano-excursie
Dag 9 Gaujas NP - Saaremaa
Dag 10 Saaremaa
Dag 11 Saaremaa - ferry naar Tallinn
Dag 12 Tallinn
Dag 13 Tallinn, optioneel bezoek Helsinki
Dag 14 Tallinn - Sint-Petersburg
Dag 15 Sint-Petersburg, optioneel bezoek Hermitage
Dag 16 Sint-Petersburg, optionele stadswandeling en boottocht
Dag 17 Sint-Petersburg - nachttrein naar Moskou
Dag 18 Moskou
Dag 19 Moskou
Dag 20 Moskou - Amsterdam

Dag tot dag beschrijving

De ouders kennen Estland, Letland en Litouwen wellicht nog van de Sovjetperiode, toen een bezoek aan de Baltische Staten niet echt voor de hand lag. Maar deze landen zijn stuk voor stuk echte pareltjes met ieder zijn eigen karakter. Er valt voor het gehele gezin veel te beleven. Verwacht schilderachtige pleinen met terrassen, middeleeuwse huizen in pasteltinten en uitgestrekte stranden en bossen. Je kunt op deze reis boogschieten als een ridder, afdalen in een oude Sovjetbunker of per kano door het Gaujas nationaal park varen. We bezoeken tijdens deze gezinsreis ook het historisch St. Petersburg en het mondaine Moskou.

Wandelen door historie in Vilnius

Dag 1 Amsterdam - Vilnius
Dag 2 Vilnius, stadswandeling
Dag 3 Vilnius - Trakai - Kaunas - Klaipeda, ferry naar Nida
Dag 4 Nida
Dag 5 Nida - Heuvel der Kruisen - Rundale - Riga

Aan de voet van een burchtheuvel bij de rivier de Neris ligt de hoofdstad van Litouwen, Vilnius. Dit is het beginpunt van deze reis. Langs de kronkelende straten staan indrukwekkende kerken en kloosters. Sfeervolle steegjes nodigen je uit voor een speurtocht door het verleden. Litouwen bestaat voor een kwart uit bos en ook de steden zijn opvallend groen. Huizen hebben een frisse tint van pastelkleuren en de gezellige terrasjes in de binnenstad zijn een goede plek om even een lokaal gerecht te proberen. Wat dacht je van Spangouoliu kisilius, een cranberrypudding met suiker en kaneel?

Op weg naar de kust bezoeken we het kasteel van Trakai dat op een eiland in het meer van Galve ligt. Met zijn felrode daken steekt het kasteel strak af tegen de waterrijke omgeving. De burcht is de uitgelezen plek voor een wedstrijd boogschieten of om te waterfietsen op het meer. We nemen de veerboot vanaf de zeehaven van Klaipeda en bereiken zo de Koerse landtong. Dit vogelrijke natuurgebied met witte zandduinen is ideaal om per fiets te verkennen. Het plaatsje Nida is in de loop van de jaren meerdere malen verplaatst door het oprukkende zand, maar door een lokaal initiatief om bomen te planten is verhuizen niet meer nodig. Nu kun je de oude houten vissershuisjes bewonderen en een klim maken naar één van de hoge duintoppen. Vanaf daar kun je genieten van een prachtig uitzicht over de Oostzee.

Hoofdstad Riga en kanoën op de Gauja-rivier

Dag 6 Riga
Dag 7 Riga - Gaujas nationaal park
Dag 8 Gaujas NP, kano-excursie
Dag 9 Gaujas NP - Saaremaa

De Letse hoofdstad Riga is ontstaan als handelsnederzetting van Duitse ridders. Kerktorens steken uit boven de daken van de oude stad met veel musea en prachtige gebouwen uit alle tijden, zoals ‘De Drie Broers’ en de oudste stenen huizen van Riga. In de stad zijn nog ongeveer twintig pakhuizen uit de 17e, 18e en 19e-eeuw bewaard gebleven. Vroeger hadden de huizen hier geen nummer maar namen. ‘De Witte Duif’ in de Alksnajastraat is daar een goed voorbeeld van. De stad heeft de sombere Sovjetoverheersing goed van zich afgeschud. Dat kun je zien aan de vele winkel, theaters en drukbezochte terrassen.

Wat klompen zijn voor Nederland is barnsteen voor Letland. Een veel gekocht souvenir. Het wordt vaak verwerkt in ambachtelijk vervaardigde sieraden. Barnsteen, ook wel amber genoemd, is versteend hars dat uit dennenbomen is gelopen. Vaak blijven insecten er in plakken, waardoor je prachtige fossielen krijgt. Het wordt gevonden in mijnen langs de kust en soms zelfs aan de stranden.

In de namiddag vertrekken we vanuit Riga naar Sigulda, een klein dorpje in het Gaujas nationaal park. De volgende dag liggen de kano's en de zwemvesten klaar voor een tocht over de Gauja-rivier. We peddelen langs de zandstenen kliffen die op sommige plekken wel 90 meter hoog zijn. In deze regio kun je een paar bijzondere uitstapjes maken. Wat dacht je van een rit in een bobslee op een olympische baan of een bezoek aan een ondergrondse Sovjetbunker?

Ontdek de middeleeuwse sferen in Estland

Dag 10 Saaremaa
Dag 11 Saaremaa - ferry naar Tallinn
Dag 12 Tallinn
Dag 13 Tallinn, optioneel bezoek Helsinki
Dag 14 Tallinn - Sint-Petersburg

We steken na de grens met Estland over naar het grootste Estse eiland, Saaremaa, waar de dorpjes met houten huizen in de bossen verscholen liggen. Het is een ideaal eiland om met de fiets te ontdekken. Op deze strategische plaatsen lagen tijdens de Sovjetheerschappij verschillende militaire bases. Nog niet zo lang geleden was het voor Esten verboden gebied. Buitenlanders mochten hier al helemaal niet komen. Door dit isolement krijg je nog steeds een goede indruk van hoe het platteland van Estland er decennia geleden uit heeft moeten zien, nog voordat de grootschalige modernisering in de landbouw zich voltrok. Enkele molens zijn behouden gebleven. Deze molens samen met brood en bier zijn de symbolen van Saarema.

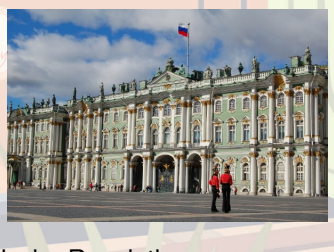

In de hoofdstad Tallinn, aan de Finse Golf, proef je nog heel goed de sfeer van de middeleeuwen. De historische kern met gotische kerken, binnen de hoge muren, is vrijwel ongeschonden gebleven. Bij het raadhuis op het plein bevindt zich een gezellige markt. De oude stad bestaat uit een boven- en een benedengedeelte. De bovenstad is van oudsher de zetel van de macht. Tegenwoordig vergadert hier het Estse parlement. Tegenover het parlement staat de Russisch-orthodoxe Alexander Nevski-kathedraal. De benedenstad, rond het Raadhuisplein, is het levendige deel van de oude stad, met veel winkels en restaurantjes.

Vanuit Tallinn kun je een veerboot naar de Finse hoofdstad Helsinki nemen. Ze vertrekken regelmatig.

De vele paleizen van Sint Petersburg

Dag 15 Sint-Petersburg, optioneel bezoek Hermitage
Dag 16 Sint-Petersburg, optionele stadswandeling en boottocht
Dag 17 Sint-Petersburg, nachttrein naar Moskou

In Sint-Petersburg is het zomers lang licht, omdat het dichterbij de poolcirkel ligt dan Nederland en België. Je kunt een bezoek brengen aan de Hermitage: het grootste museum van de wereld. Houd je van klassiek ballet? Dan kun je een mooie voorstelling bezoeken in één van de theaters. Een rondvaart op de kanalen van Sint-Petersburg is een unieke ervaring. De kanalen lijken een beetje op de grachten die je ook in Nederlandse steden veel ziet. Dat klopt! Want ze zijn gemaakt naar het model van de Amsterdamse grachten. Breng een bezoek aan de Petrus- en Paulusvesting en loop langs de kruiser Aurora, een schip dat gebouwd is aan het begin van de 20e-eeuw en een rol heeft gespeeld bij de Russische Revolutie.

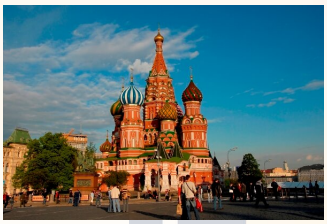
Wil je de mooiste kerk van Sint-Petersburg bezoeken? Dan mag je de kleurrijke Kerk van de Verlosser op het Bloed niet overslaan! Deze bonte kerk is van binnen helemaal versierd met prachtige muurschilderingen en goud. Je zult hem vast herkennen van plaatjes en foto's van Sint-Petersburg. En ben je nieuwsgierig hoe kinderen in de tijd van het communisme leefden, bezoek dan het Kirov museum. Sint-Petersburg heeft al heel lang een stadsstrand. Het is een bijzonder gezicht hoe de Russen daar staand zonnen. Als je het water ziet, zou je zeker wel een duik willen nemen. Het water van de rivier de Neva ziet er namelijk erg aantrekkelijk uit,

maar is helaas niet geschikt om in te zwemmen.

Ben je niet zo'n uitslaper of heb je genoeg van al het shoppen, bezoek dan eens een aantal mooie metrostations, die worden niet voor niets ook wel paleizen voor het gewone volk genoemd. Mocht de tijd het toelaten, breng dan zeker een bezoek aan het monument voor het beleg van Leningrad in de Tweede Wereldoorlog.

Het Rode Plein: lopen door de geschiedenis van Moskou

Dag 18 Moskou
Dag 19 Moskou
Dag 20 Moskou - Amsterdam

Na een indrukwekkende tijd in Sint-Petersburg, gaan we met de nachttrein naar Moskou. Tijdens de treinreis overnacht je in vierpersoonscouchettes. Beddengoed is bij de reis inbegrepen, je hoeft dus geen slaapzak mee te nemen! De volgende ochtend kom je aan in één van de grootste steden van Europa: Moskou. Er is hier zo veel te doen dat je bijna niet weet waar je moet beginnen. Het Rode Plein met het Mausoleum van Lenin is waarschijnlijk het meest bekend in Moskou en staat ook op de Werelderfgoedlijst van UNESCO.

Ook de torens met gekleurde 'uien' van de Sint-Basiliuskathedraal zul je zeker herkennen. Dit is misschien wel de meest beroemde kerk van Rusland. Naast het Rode Plein ligt het Kremlin, waar onder andere de Russische regeringsgebouwen te vinden zijn. Daarnaast zijn de prachtig versierde kerken, kathedralen en sierlijke paleizen zeker de moeite waard om te bezoeken. Als je toch op het rode Plein bent, moet je ook eens binnenlopen bij het GUM-warenhuis. Het ligt tegenover het Kremlin, aan de andere kant van het plein. GUM lijkt meer op een paleis, het warenhuis is zeer groot: drie straten van drie verdiepingen en een aantal zijstraten, overdekt met glazen overkappingen. Neem een goedgevulde portemonnee mee als je hier wilt shoppen, want hier worden de meest luxe artikelen verkocht, zoals designerkleding, sieraden en kaviaar. Niet de plek voor goedkopere souvenirs dus, maar wel leuk om rond te lopen.

Breng ook een bezoek aan de oudste en grootste dierentuin van Rusland. Hier leven hier meer dan 6.000 dieren waarvan veel zeldzame en bedreigde diersoorten. In deze dierentuin wordt het gedrag, het voeden en voortplanting van dieren bestudeerd en zeldzame, bedreigde dieren gefokt.

Een ritje met de metro is een indrukwekkende ervaring. De metrostations - ooit de 'ondergrondse paleizen van Stalin - genoemd zijn werkelijk schitterend, met veel marmer, fraai stucwerk, chique kroonluchters, fresco's, glasbeschilderingen en sculpturen. Geen metrostation is gelijk aan het andere en allemaal hebben ze een eigen stijl.

Op de Arbat, een voetgangerspromenade met winkels, restaurants en vele souvenirstalletjes, kun je de laatste souvenirs kopen. Naast T-shirts vind je veel typisch Russische souvenirs, zoals Russische iconen en houten matriosjka-poppen. Tegenwoordig kun je ook moderne versies kopen met alle heersers van Rusland uit de twintigste eeuw, van Nikolaj II (de kleinste binnenin) tot Poetin (de buitenste). Hier zie je zeker het verschil tussen de in moderne kleding gestoken jongeren, waarvan de vrouwen een grote lading make-up torsen en de oude baboesjka's in hun vale jassen en hoofddoekjes.

Vergeet niet om de musea te bekijken met kunststukken van onschatbare waarde uit de vroegere privé verzamelingen. Het Poesjkin-museum heeft vooral werk van de 19e-eeuwse West-Europese impressionisten, de Tretjakow-galerij is beroemd om de oude iconen en biedt daarnaast een overzicht van de Russische schilderkunst tot heden. Ook het sierlijke Nowodewitsji-klooster is een bezoek waard. Het is leuk om naar een concert, balletuitvoering of een opera te gaan. De aankleding alleen al is de moeite waard. Het is ook leuk om een voorstelling van het beroemde Russische circus bij te wonen.

Restaurants in de stad hebben van alles op de kaart; de westerse keuken is ruim vertegenwoordigd. Maar specialiteiten uit de Russische boerenkeuken zijn zeker het proberen waard. De typisch lokale gerechten zijn

heel smakelijk. Probeer vooral eens *borsch*, een geliefde soep van rode bietjes of *Pelmeni*, kleine gevulde deegbolletjes die in water of bouillon gekookt zijn.

Vanuit Moskou vliegen we weer terug naar Amsterdam.

Op reis met Djoser
Bij onze reizen is geen sprake van een strak gepland reisschema. Het principe 'vrijheid-blijheid' houdt in, dat enkele excursies die bij de reis zijn inbegrepen vastliggen, maar dat de resterende tijd vrij is in te vullen. Uiteraard ben je nooit verplicht om aan een excursie deel te nemen. Bij alle excursies zijn entreegelden dan ook exclusief zodat je zelf kan bepalen of je mee naar binnen wilt. Wie er liever zelf op uitgaat heeft daartoe alle vrijheid. Op die manier leer je Estland, Letland en Litouwen immers het beste kennen. De maximale groepsgrootte voor deze reizen is 24 personen.

Praktische informatie

Accommodatie

We overnachten in middenklasse hotels, waarbij de kamers altijd zijn voorzien van eigen douche en toilet. Ze liggen over het algemeen op loopafstand van de binnensteden, maar het komt ook voor dat je een lokale bus, tram of taxi moet nemen. Deze hotels hebben geen zwembad.

Het hotel in Nida heeft een hele centrale ligging met prachtig uitzicht over de tuinen. Het hotel op Saaremaa ligt vlak naast een kasteel. Het hotel in Moskou is een modern gebouw dat met de metro dicht bij de belangrijkste bezienswaardigheden ligt.

Bekijk hotelreviews op Tripadvisor

Vilnius	Ecotel Hotel Vilnius
Nida	Jurate Hotel Nida
Riga	Hanza Hotel
Gaujas NP	Ozokalns camping
Saaremaa	Hotel Staadioni
Talinn	Ibis Centre Tallinn
Sint-Petersburg	Admiralteyskaya Hotel St. Petersburg
Moscow	Ibis Budget Oktyabrskoye Pole

Deze selectie geeft een goed beeld van de hotels waar we op deze reis verblijven.

Reis je met een familie van drie personen dan verblijf je met je gezin op één kamer. Voor meer comfort is het mogelijk om, tegen betaling van een toeslag, een éénpersoonskamer bij te boeken. Kies je hiervoor, of bestaat het gezin uit vier, vijf of meer personen, reserveren we, indien beschikbaar, aan elkaar grenzende kamers.

Vliegreis

Het meest voorkomende vluchtschema staat hieronder. Je kan ook het schema per vertrekdatum bekijken. Vliegtijden en -maatschappijen zijn onder voorbehoud van wijzigingen.

Vlucht met	Traject	Vertrek	Aankomst
Air Baltic	Amsterdam - Wenen	07:00	08:55
Air Baltic	Wenen - Vilnius	10:05	12:50
Air Baltic	Moskou Domodedovo - München	16:15	18:25
Air Baltic	München - Amsterdam	20:10	21:40

Tijdsverschil: In de Baltische landen is het één uur later, in Sint-Petersburg en Moskou is het twee uur later.

Vervoer

Tijdens de rondreis beschikken we over eigen bussen, die voorzien zijn van ventilatie en verwarming indien noodzakelijk. In elk land gebruiken we een lokale bus. De wegen in de Baltische landen zijn de laatste jaren sterk verbeterd waardoor de reisdagen niet al te lang zijn. Onderweg is vaak veel te zien en omdat het vervoer geheel tot onze beschikking staat, kunnen we stoppen waar we willen om even de benen te strekken, een foto te maken of een mooi plaatsje of markt onderweg te bezoeken. Van Trakai naar Nida maken we gebruik van de ferry. Vanuit Sint-Petersburg nemen we de nachttrein naar Moskou.

Bij de reis inbegrepen

- Vlucht met Austrian Airlines en Lufthansa
- Alle vluchttoeslagen
- Vervoer per bus met airconditioning
- Vervoer van en naar de luchthaven
- Nachttrein naar Moskou inclusief overnachting
- Hotelovernachtingen
- Ontbijt bij alle hotelovernachtingen
- Nederlandse reisbegeleiding
- Overtocht per ferry van Klaipeda naar Nida
- Overtocht per ferry naar Saarema van Virtsu naar Kuivastu
- Overtocht per ferry richting Talinn van Kuivastu naar Virtsu
- Stadswandeling Vilnius
- Bezoek aan het kasteel van Trakai
- Stadswandeling Hanzestad Kaunas
- Bezoek en verblijf Koerse Schoorwal
- Bezoek aan Heuvel der Kruisen
- Kano-excursie over de Gaujas-rivier

Excursies

De Baltische staten en Rusland hebben voor ieder wat wils. Cultuur, natuur, avontuur je gaat het allemaal beleven. Omdat iedereen anders is krijg je bij Djoser voldoende individuele vrijheid om er samen of met het gezin op uit te trekken. Toegangsgelden zijn dan ook niet bij de reissom inbegrepen, zodat je alle vrijheid hebt om je eigen plan te trekken.

Sommige bezienswaardigheden mag je niet missen, zijn slecht bereikbaar of liggen 'en route' naar onze volgende overnachtingsplaats. Dergelijke excursies (vervoer) zijn bij Djoser in het programma opgenomen. Ook bij excursies die bij het programma inbegrepen zijn, geldt dat het entreegeld exclusief is.

Tijdens deze reis door de Baltische Staten, Sint-Petersburg en Moskou zijn de volgende excursies (excl entreegelden) in het reisprogramma inbegrepen:

- We maken een stadswandeling door Vilnius en bezichtigen onder andere de Katedros Kathedraal, Het bovenkasteel, de Pilies Gatve (voornaamste voetgangerstraat) en de Uzupis wijk, een kleine kunstenaarswijk, die zich binnen de stad tot een onafhankelijke staat heeft verklaard.
- Bezoek aan het 14de-eeuwse waterkasteel Trakai, één van de meest gefotografeerde burchten in de Baltische staten.
- We maken een stadswandeling door de middeleeuwse Hanzestad Kaunas.
- Bezoek en verblijf in het nationaal park Koerse Schoorwal. Het landschap bestaat uit duinen en bossen op een smalle landtong die tot aan Kaliningrad grenst.
- Bezoek aan de Heuvel der Kruisen in Litouwen. Deze heuvel is in niemands bezit, waardoor iedereen kruisen kan plaatsen. Het resultaat is een chaotisch geheel van veel verschillende soorten kruisen. Katholieke pelgrims plaatsen nog steeds kruisen, het precieze aantal is niet bekend.
- Kanotocht over de Gaujas-rivier in het gelijknamige nationaal park. De schilderachtige zandsteenformaties langs de Gaujas-rivier, hebben de plek de bijnaam 'het Letse Zwitserland' opgeleverd.

Reisdocumenten

- E-ticket. Meer informatie ontvang je ongeveer 2 weken voor vertrek.
- Eigen paspoort voor alle reizigers (volwassenen en kinderen) dat nog zes maanden na de terugreis geldig moet zijn.
- Visum voor Rusland moet via Djoser/Visumburo worden geregeld (i.v.m. noodzakelijke uitnodiging). Kosten € 125,50 per persoon op factuur. Voor de treinreis heeft Djoser 6 weken voor verktrek paspoortgegevens nodig.
- Mogelijk gelden er aanvullende inreisvoorwaarden met betrekking tot COVID-19. Bekijk actuele informatie op de website van de Rijksoverheid met reisadviezen, onder het onderwerp "Coronavirus".

Ongeveer 5 weken voor vertrek ontvang je per mail meer informatie over de digitale visumaanvraag. Het is belangrijk dat er in je paspoort twee lege pagina's naast elkaar vrij zijn voor het visum.

Geldzaken

In Estland, Letland en Litouwen wordt er betaald met de euro. In Rusland wordt er betaald met de Russische roebel (RBL) Kijk voor de actuele koersen kijk op oanda.com.

Pinnen: dit is de gemakkelijkste manier om aan geld te komen, in alle plaatsen waar overnacht wordt zijn geldautomaten aanwezig.
Contant: euro's kun je bij banken wisselen.
Creditcards: zijn op vele plaatsen te gebruiken.

Als richtbedrag voor uitgaven die niet bij de reissom zijn inbegrepen, zoals maaltijden, entreegelden, facultatieve excursies en persoonlijke uitgaven geldt minimaal € 180,- per persoon per week.

Het is gebruikelijk om fooien te geven voor verleende diensten. Om te voorkomen dat je steeds fooien uit moet delen, wordt aan het begin van de reis een fooienpot ingesteld, waaruit de (gezamenlijke) tips aan de chauffeurs, gidsen, hotelpersoneel e.d. worden betaald.

Maaltijden

Bij deze reis is het ontbijt inbegrepen. Het ontbijt bestaat in de meeste hotels uit een uitgebreid buffet. Je kunt zelf je keus maken voor lunch en diner. In de meeste plaatsen waar we verblijven is er een uitgebreide keus aan restaurants, van goedkoop tot luxe. In de grote hotels en restaurants worden o.a. de gewone Europese gerechten bereid: soep, vlees/vis met rijst of aardappels, alsmede lokale favorieten als Litouwse 'zeppelins', Ests wrattenzwijn en Russische gevulde pannenkoekjes. Yoghurt en salades zijn volop verkrijgbaar.

Kraanwater is goed en schoon, maar smaakt niet altijd even lekker. In Nida heeft het leidingwater overal een roestkleur en –geur, maar is verder niet gevaarlijk. In Sint-Petersburg is het drinken van kraanwater echter af te raden. Hier kun je het beste flessenwater gebruiken.

Gezondheid

Voor deze reis worden geen vaccinaties aangeraden. Het is wel verstandig enigszins te letten op wat je eet. Tevens raden we je aan een kleine medische kit mee te nemen met o.a. aspirine en middelen tegen darmstoornissen.

Hotelverlenging

Een vervroeging van je reis mét accommodatie in Vilnius is bij te boeken. De prijs voor een tweepersoonskamer met ontbijt is vanaf €28,50 per persoon per nacht. Ook is het mogelijk een verlenging in Moskou te boeken, de prijs voor een tweepersoonskamer met ontbijt is vanaf €37,- per persoon per nacht.

De genoemde prijzen zijn zonder wijzigingskosten van de vlucht en de transfer van/naar de luchthaven.

Klimaat en geografie

In Noord-Oost-Europa heerst net als in Nederland en België een gematigd zeeklimaat. De reizen vinden plaats in de periode van april tot oktober. In de zomer is de temperatuur meestal aangenaam. De temperatuur overdag schommelt dan tussen 20° en 25°C.

Reisbegeleiding en Gidsen

Een enthousiaste Nederlandse reisbegeleider begeleidt de reis. Onze reisbegeleiders zijn zeer ervaren en bevlogen reizigers en vertellen onderweg leuke weetjes over de bestemming. Zij weten als geen ander dat

kinderen een reis anders beleven dan volwassenen en kunnen haarfijn inspelen op de wensen en behoeften van beiden. Zij zorgen dat de reis soepel verloopt en zijn het aanspreekpunt voor vragen en ideeën. De eigen passie, in combinatie met een uitgebreide training en inwerkprocedure, vormt de basis voor hun deskundigheid en professionaliteit.

Eventueel kan ter plaatse een lokale gids worden gehuurd als je wat meer wil weten over de achtergronden. Hij of zij kan je alles vertellen over de omgeving, stad of excursie. De gidsen reizen niet de gehele reis mee, maar sluiten bij de groep aan. Deze gidsen vertellen vol enthousiasme over de attractie en weten alle antwoorden op je vragen. We maken dus gebruik van de locals, waardoor de kennis over de stad en/of omgeving groter is dan wanneer een gids de gehele reis mee reist.